

1. Concluzii și recomandări

Prezentul capitol identifică, în conformitate cu cerințele caietului de sarcini, acțiuni care pot contribui la îmbunătățirea implementării axei prioritare 1 a POCU, formulate sub forma unor recomandări în acest sens.

Astfel, concluziile și recomandările prezentate mai jos fac referire la mecanisme ce pot să fie îmbunătățite pentru perioada de programare 2014-2020, la relevanța și/sau eficacitatea unor tipuri de intervenții prevăzute de POCU (nou introduse sau a căror furnizare ar trebui sistată), dar și la mecanismul optim pentru implementarea AP 1 a POCU.

După cum a fost agreat în cadrul CCE care a avut loc în data de 30 mai a.c., concluziile și recomandările sunt structurate în funcție de cele 3 întrebări de evaluare.

Întrebarea de evaluare 1: Care este evoluția situației tinerilor NEETs, inclusiv tineri NEETs de etnie romă, în zonele vizate (regiunile de dezvoltare, zonele urbane vs rurale, zona ITI Delta Dunării), de la momentul adoptării programului?

Sub-tema 1. Evoluția situației tinerilor în general și a tinerilor NEETs de la momentul adoptării POCU 2014-2020, cu evidențierea diferențelor teritoriale (european/național, interregionale, urban/rural, zona acoperită de ITI Delta Dunării) și între diverse categorii de NEETs (ex. de etnie romă/non-romă).

Concluzia 1. În contextul european al problematicii tinerii NEETs, România se situa la nivelul anului 2014 pe locul 23 din perspectiva ratei acestora de 17% la nivel național, semnificativ mai ridicată decât în țări ca Germania și Olanda (cu o rată a NEETs de sub 5,5%), dar mai redusă decât în țări ca Spania, Italia, Grecia.

Concluzia 2. Numărul tinerilor NEETs în România a avut o evoluție oscilantă de-a lungul perioadei 2007-2015 și a înregistrat o creștere de 3,6% din 2014 până în 2015, în ciuda evoluției demografice negative a populației cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani și a creșterii ușoare a ratelor de activitate și ocupare pentru această categorie în aceeași perioadă. Din perspectivă regională, creșterea tinerilor NEETs este înregistrată în regiuni unde numărul acestora a fost mai ridicat pe toată perioada analizată (Sud-Muntenia, Centru, Sud-Est, regiuni eligibile în cadrul ILMT).

Concluzia 3. Deși analiza datelor statistice a relevat o dezurbanizare a României în ceea ce privește tinerii cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani, populația NEETs din mediul urban are o evoluție inversă: aceasta crește la nivelul anului 2015 față de 2014 ca și pondere în totalul numărului de NEETs, comparativ cu populația NEETs în mediul rural. La nivel regional, concentrarea tinerilor NEETs în mediul urban a fost identificată în regiunile București – Ilfov și Vest, la nivelul celorlalte regiuni populația NEETs rurală fiind majoritară (inclusiv regiunile ILMT). Evoluția populației tinerilor NEETs din zona ITI Delta Dunării și de etnie romă urmează aceleași trenduri ca întreaga categorie, respectiv o creștere în 2015 față de 2014, mai puternică în zona urbană, ca pondere în totalul numărului de NEETs din zonele respective, ceea ce indică faptul că mediul de rezidență (urban/rural) este unul din factorii care influențează evoluția numerică a acestei categorii.

Concluzia 4. Există discrepanțe importante în ceea ce privește distribuția județeană a tinerilor și tinerilor NEETs. Tinerii NEETs se concentrează în anumite județe, ca pondere în categoria de tineri cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani, diferite compartiv cu cele în care sunt concentrați tinerii din această categorie în general, sau de etnie romă. Astfel, județele Suceava, Iași, Bacău, Prahova, Constanța, Dolj reprezintă poli de concentrare pentru tineri în general, în timp ce tinerii NEETs se concentrează în județele Giurgiu, Ilfov, Dâmbovița, Prahova, Brașov, Mureș și Galați, iar tinerii NEETs de etnie romă în

județele Călărași, Giurgiu, Ilfov, Dâmbovița, Galați, Mureș și Dolj. În cadrul acestor județe există discrepanțe și în ceea ce privește distribuția pe medii de rezidență, cu tineri NEETs din mediul rural prezenți în număr mai mare în Călărași, Giurgiu, Dâmbovița, Prahova, Brașov, Galați și Mureș.

Recomandare 1. Este necesar ca logica de intervenție (nevoi-activități-realizări și rezultate) a proiectelor ce vor fi finanțate în cadrul AP 1 să ia în considerare, de o manieră adecvată, locația/concentrarea tinerilor NEETs, la nivel județean, în mediul de rezidență urban sau rural precum și ratele ridicate ale tinerilor de etnie romă în anumite județe.

Structură responsabilă: AM POCU.

Termen-limită: până la momentul contractării în totalitate a bugetului aferent AP 1 a POCU sau până când o evaluare subsecventă recomandă, pe bază de dovezi, o abordare diferită.

Concluzia 5. Pentru a se putea realiza analiza exactă a tinerilor NEETs din perspectiva unor dimensiuni diverse (inclusiv în funcție de locația și etnia acestora), precum și pentru actualizarea acestei analize de o manieră regulată, care să surprindă dinamica deosebită a acestui grup este nevoie de o bază de date cu informații la nivel individual menținută permanent.

Recomandare 2. Este necesară operaționalizarea în cel mai scurt timp cu putință a bazei de date a tinerilor NEETs, care să conțină informații la nivel individual asupra membrilor acestei categorii, precum și menținerea acesteia pe perioada implementării AP 1 a POCU.

Structuri responsabile: AM POCU, ANOFM, MMFPSPV.

Termen-limită: Decembrie 2016/toată perioada de implementare a AP 1 a POCU.

Sub-tema 2. Evoluția cadrului strategic, legislativ și instituțional, european și național, privind tinerii și tinerii NEETs, cu identificarea legăturilor între cele mai importante prevederi care pot afecta semnificativ situația acestora¹.

Concluzia 6. Cadrul strategic, legislativ și instituțional a fost stabil între februarie 2016 când a fost adoptat POCU 2014-2020 și momentul realizării evaluării, atât la nivel național cât și european. Astfel, nu au fost identificați factori contextuali externi care să fi afectat semnificativ logica de intervenție a AP 1 a programului, și în special, posibilele sale efecte. La nivel național a fost demarată pregătirea "Planului de implementare a Garanției pentru Tineret 2016-2020" precum și a "Pachetului integrat pentru combaterea sărăciei" care prevede măsuri pentru soluționarea situației tinerilor NEETS, cu un posibil impact semnificativ asupra acestora, dar stadiul incipient al celor două documente la momentul finalizării raportului de evaluare nu a permis o analiză aprofundată a legăturii lor cu logica de intervenție a POCU.

Concluzia 7. Elementele cu un potențial impact asupra situației tinerilor/NEETs se regăsesc în strategii naționale precum "Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020", "Strategia Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă 2014-2020", "Strategia Națională de învățare pe tot parcursul vieții 2015 -2020", "Strategia educației și formării profesionale din România pentru perioada 2014-2020", "Strategia Națională pentru Învățământ Terțiar 2015-2020", "Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România" și sunt coerente cu prevederile "Planului de implementare a Garanției pentru Tineret 2014-2015."

Sub-tema 3. Principalele intervenții și a surselor de finanțare aferente stabilite pentru ameliorarea situației tinerilor în general și a tinerilor NEETs în România și modul de corelare și coordonare între acestea.

Concluzia 8. Principalele intervenții implementate sau planificate în vederea ameliorării situației tinerilor în general și în special a tinerilor NEETs în România au fost sau vor fi finanțate în special din diferite

¹ Pe baza constatărilor prezentate în Raportul Inițial, versiunea finală, aprobată de CCE în data de 4 mai a.c.

fonduri europene. Printre acestea, Fondul Social European prin intermediul POSDRU/POCU ocupă un prim loc, urmat de Fondul European de Dezvoltare Regională prin intermediul Programului Operațional Regional (în perioada de programare trecută) și Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală prin intermediul Planului Național de Dezvoltare Rurală (în perioada de programare 2014-2020). Intervențiile finanțate de la bugetul de stat (bugetul asigurărilor sociale/de șomaj) gestionate de SPO sau din alte surse precum Mecanismul Financiar SEE și Mecanismul Norvegian, Fonduri Elvețiene, "Tineret în Acțiune" sau Erasmus + 2014 – 2020 sunt mai reduse cantitativ.

Concluzia 9. Majoritatea intervențiilor identificate, în special cele planificate pentru perioada de programare 2014-2020, finanțează acțiuni în mai mult de un domeniu din cele identificate ca relevante pentru situația tinerilor și a tinerilor NEETs în special (ocupare, formare profesională, educație inclusiv formare profesională inițială, asistență socială și de incluziune, antreprenoriat și educația non-formală, inclusiv voluntariat.), ceea ce indică importanța dobândită de design-ul integrat și extinderea ariei de aplicare a acestuia. În centrul intervențiilor analizate (implementate sau planificate) rămâne formarea profesională continuă, combinată cu măsuri active de ocupare (pentru perioada 2007 – 2013) și cu măsuri ce vizează antreprenoriatul (pentru perioada 2016 - 2020). Totodată, pe lângă POCU, există o serie de alte măsuri planificate care urmăresc efecte din perspectiva ocupării sau activării tinerilor, inclusiv a tinerilor NEETs, în special în cadrul PNDR, POR dar și a programelor naționale și europene de antreprenoriat și tineret.

Recomandare 3. Având în vedere că efectele proiectelor finanțate în cadrul AP 1 a POCU pot fi influențate și de alte intervenții care vizează tinerii și în special tinerii NEETs, este necesar ca în procesul de solicitare de cereri de finanțare și implementare să fie monitorizată complementaritatea și sinergia intervențiilor POCU cu alte intervenții.

Structuri responsabile: AM POCU

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Sub-tema 4. Evoluția viitoare a situației tinerilor NEETs, în baza scenariilor cu sau fără intervențiile țintite spre NEETs.

Concluzia 10. Problemele tinerilor NEETs sunt multiple și au cauze complexe, astfel că, pentru a fi eficace, intervențiile asupra acestui grup țintă trebuie să țină cont de toate aceste probleme, inclusiv cele la nivel individual, familial și comunitar și de particularitățile unor sub-grupuri de tineri NEETs: tineri din mediul rural cu acces dificil la piața muncii, tineri care au abandonat timpuriu școala, tineri cu dizabilități, tineri din medii familiale problematice etc. Bunele practici dezvoltate la nivel european arată că, din aceeași perspectivă a eficacității, este esențială segmentarea grupului țintă în tineri mai pregătiți pentru piața muncii și tinerii aflați „mai departe de piața muncii” și care au nevoie de sprijin suplimentar. Măsurile generale, nepersonalizate, adresate tinerilor NEETs, în special celor afectați de mai multe vulnerabilități, fie ele măsuri preventive sau măsuri active de ocupare, nu dau rezultate pe termen mediu și lung.

Concluzia 11. Evoluția viitoare a situației tinerilor NEETs depinde în special de evoluția generală demografică și de evoluția economică în România dar și de eficacitatea măsurilor viitoare care vizează îmbunătățirea situației acestora, implementate în special prin intermediul POCU, AP 1, 2 3 și 6. Numărul tinerilor NEETs va scădea în orice context, datorită trendului negativ demografic înregistrat în țara noastră, inclusiv la nivelul grupului de vârstă 15-24 (actual și viitor), dar această evoluție favorabilă va fi mai puternică în cazul menținerii nivelului actual de creștere economică și semnificativă în cazul în care măsurile prevăzute pentru reducerea abandonului școlar și cele finanțate în cadrul POCU vor obține rezultatele așteptate. Totuși, având în vedere scenariile conturate, problema tinerilor NEETs va fi soluționată doar parțial până în anul 2020 și deci va persista și pe perioada de programare 2021-2026.

Întrebarea de evaluare 2: Ce mecanisme (tipuri de intervenție, relații inter-instituționale, mecanisme de selecție a proiectelor, de monitorizare, de rambursare etc.) influențează situația tinerilor NEETs și în ce mod?

Sub-tema 1. Analiza modului în care teoria proiectelor a fost realizată în practică.

Concluzia 12. Implementarea celor două proiecte a confirmat într-o mare parte realismul teoriei intervențiilor așa cum a fost aceasta elaborată în cererile de finanțare, cu două excepții principale: relevanța și aplicabilitatea intervențiilor "ucenicie" și "de tip antreprenorial" și resursele necesare identificării pe teren a tinerilor NEETs, ce s-au dovedit ridicate în contextul utilității limitate a datelor de contact furnizate de SPO. Activitățile prevăzute în cadrul celor două proiecte pilot analizate au fost în mare parte relevante pentru nevoile tinerilor NEETs participanți, în ciuda unei analize mai degrabă generice a acestora în cererea de finanțare. Activitățile de informare, consiliere și orientare, precum și cele de formare profesională rămân cele mai relevante pentru grupul țintă. O logică de intervenție îmbunătățită a unor proiecte următoare ar trebui să prevadă următoarele elemente suplimentare:

- Activități *individuale* de informare, consiliere și orientare pe piața muncii, direct proporționale cu nevoia fiecărui participant, care să includă toate domeniile de competență relevante pentru tinerii NEETs, precum cunoașterea de sine prin evaluare și autoevaluare, comunicare eficientă, negocierea conflictelor, lucrul în echipă etc.;
- Activități de consiliere psihologică;
- Activități de informare, consiliere și orientare care să implice membrii familiei susținătoare a tânărului NEET;
- Identificarea membrilor grupului țintă care nu au nevoie de formare pentru a-și găsi un loc de muncă (mai aproape de piața de muncă) și aplicarea acestora de măsuri de informare, consiliere și orientare pe piața muncii, dar și de mediere în vederea angajării fără întârzierea determinată de participare la cursurile de formare;
- Activități care vizează analfabetismul funcțional;
- Activități care asigură acompaniamentul la locul de ucenicie / muncă pentru o perioadă de acomodare cu noul context.

Concluzia 13. Grupul țintă constituit din tineri NEETs ridică provocări considerabile atât din perspectiva identificării, cât și a activării, calificării și ocupării. Un număr scăzut al acestora este sau poate fi adus aproape de piața muncii. Analiza datelor colectate a relevat existența unor sub-categorii de tineri NEETs care au nevoi particulare, pe cale de consecință, logica de intervenție în cazul acestora trebuie să fie, la rândul ei, particularizată. Cel mai important criteriu care împarte tinerii NEETs în sub-categorii este **nivelul de educație**; astfel, se disting trei sub-categorii distincte:

- Tinerii cu un nivel de educație foarte scăzut (sub 8 clase) care nu pot participa în activități de formare și care ar constitui grupul țintă cel mai relevant pentru măsurile prevăzute în cadrul AP 6, OS 6.1 a POCU;
- Tineri cu un nivel de educație mediu (liceu/școală profesională posibil neabsolvit/ă) pentru care pe termen scurt/mediu care formarea/(re)calificarea este cea mai relevantă intervenție;
- Tineri cu nivel de educație superior (universitate posibil neabsolvită) pentru care sunt necesare intervenții specifice, precum stagii, de antreprenariat.

O altă sub-categorie distinctă este formată din tinerii NEETs din mediul rural și din zone cu activitate economică slab dezvoltată și îndepărtate de centrele de județ. Problemele de acces cu care aceștia se confruntă solicită implementarea de măsuri specifice, precum organizarea activităților de informare, consiliere, orientare, formare la nivel local, sau acoperirea costurilor suplimentare aferente mobilității acestora între locația formării sau locului de muncă.

O a treia sub-categorie de tineri NEETs este formată din persoane din diferite grupuri vulnerabile, precum: tinerii proveniți din centre de plasament, tinerii proveniți din familii inactive, tinerii de etnie romă, mai

ales dacă provin din comunități tradiționale și foarte sărace, tinerele NEETs, tinerii de etnie maghiară, în special în Regiunea Centru.

Recomandare 4. Este necesar ca logica de intervenție (nevoi-activități-realizări și rezultate) a viitoarelor proiecte finanțate în cadrul AP 1 să ia în considerare de o manieră adecvată profilul și nevoile individuale ale tinerilor NEETs și sub-categoriilor acestora, pe care să le abordeze de o manieră personalizată și integrată, care să includă toate activitățile necesare pentru a obține rezultatele așteptate: activare, calificare, ocupare.

Structuri responsabile: AM POCU

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Recomandare 5. Este necesară asigurarea corelării de o manieră operațională între intervențiile planificate în cadrul AP 1 și AP 6 pentru a se evita dublarea activităților de identificare a tinerilor NEETs în vederea implicării în proiectele finanțate pe viitor.

Structuri responsabile: AM POCU

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Sub-tema 2. Intervențiile cele mai (puțin) eficiente și eficiente.

Concluzia 14. Proiectele pilot analizate au fost în mare parte eficiente. În unele cazuri, în special în proiectul "Garanții pentru TINERII" implementat în regiunile din sud, țintele indicatorilor (afinenți participării și certificării) au fost depășite. Și din perspectiva ocupării proiectul menționat a fost ușor mai eficient (12% din participanții la instruire și-au găsit un loc de muncă în termen de 6 luni comparativ cu 10%).

Concluzia 15. Intervențiile cele mai eficiente din perspectiva ambelor proiecte analizate au fost: (1) formarea profesională, (2) prospectarea și medierea muncii și (3) informarea, consilierea și orientarea profesională. Pentru cea mai mare parte a grupului țintă, intervenția cea mai eficientă din perspectiva ocupării rămâne formarea (de nivelul 1 și 2), cu condiția ca partea practică a acesteia să fie realizată conform cerințelor în vigoare și nevoilor participanților.

Recomandare 6. Este necesară asigurarea eficacității activităților de formare implementate în cadrul proiectelor finanțate în cadrul AP 1 a POCU și în mod particular a părții practice a acestora. AM POCU ar putea asigura această eficacitate prin (1) aplicarea, de o manieră simplificată, a modelului Kirkpatrick² în procesul de monitorizare și verificare a proiectelor și (2) întărirea capacității beneficiarilor și în special a Organismelor Intermediare dar și a AM POCU/MFE de utilizare a acestui model și de a efectua activități de monitorizare și verificare.

Structuri responsabile: AM POCU, OI POCU, Beneficiarii

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Concluzia 16. Activitățile de prospectare și mediere a muncii sunt similare ca importanță din perspectiva ocupării ca formarea. Eficacitatea lor crește direct proporțional cu (1) implicarea angajatorilor în aceste activități, (2) contactul direct, repetat, între angajatori și persoanele în căutarea unui loc de muncă, tinerii NEETs în acest caz, în locația angajatorului. Serviciile individualizate sunt mai eficiente comparativ cu

² Modelul Kirkpatrick analizează eficacitatea activităților de formare pe 4 niveluri: (1) Reacția cursanților - Cum s-au simțit la training? Aceasta este dezvăluită de formularele de evaluare completate imediat după curs; (2) Învățare. Au învățat ceva? Testele efectuate înainte de curs și la un timp după curs pot revela nivelul de învățare; (3) Comportament. Aplica ei ceea ce au învățat? Li s-a schimbat comportamentul? Pentru măsurarea acestui indicator este nevoie de cooperarea organizației client. Este un proces mai complex și mai costisitor. (4) Rezultate. Obțin rezultate în urma trainingului? Din nou este nevoie de cooperarea organizației client. Rezultatele măsurate prin datele organizației trebuie atribuite persoanelor și legate de schimbările întâmplare după training.

serviciile oferite către grupuri de tineri, inclusiv serviciile furnizate la fața locului în mediul rural. Această concluzie este valabilă și pentru serviciile de prospectare și mediere a forței de muncă, unde târgurile de locuri de muncă s-au dovedit mai eficiente tot în contextul cooperării extinse, deja existente, cu angajatorii.

Recomandare 7. Este necesară asigurarea participării angajatorilor în implementarea de facto a activităților proiectelor, în conformitate cu angajamentele prevăzute în contractul de finanțare.

Structuri responsabile: AM POCU, OI POCU, Beneficiari

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Concluzia 17. Măsurile cele mai puțin eficiente, dar și mai puțin eficiente, din perspectiva celor 2 proiecte analizate s-au dovedit a fi: (1) măsurile de formare și asistență în sectorul antreprenoriatului, (2) ucenicia și (3) cursurile de inițiere.

Concluzia 18. Intervențiile care vizează antreprenoriatul, în special ocuparea pe cont propriu sunt relevante, și potențial eficiente, doar în cazul unui număr limitat de tineri NEETs: (1) care au abilitățile de bază necesare, (2) experiență directă cu antreprenoriatul/ocuparea și (3) sunt susținuți de familie în acest demers. O manieră eficientă și eficientă de identificare a acestor tineri este selectarea lor pe parcursul activităților de informare, consiliere și orientare dar și de formare. În plus, acest tip de intervenție poate obține rezultatele așteptate dacă se organizează și activități de acompaniament pe perioada de funcționare a persoanei juridice înființate până la, și inclusiv, depunerea primei situații financiare anuale.

Recomandare 8. În vederea asigurării eficacității intervențiilor din cadrul AP 1 al POCU care vizează antreprenoriatul este necesar să se asigure selecția tinerilor NEETs relevanți pentru acest tip de activitate și furnizarea de programe de tutorat/mentorat suficient de lungi în vederea consolidării și menținerii persoanelor juridice create.

Structuri responsabile: AM POCU, instituțiile de gestionare a schemelor de grant.

Termen-limită: Pe tot parcursul perioadei de implementare a AP 1 a POCU.

Concluzia 19. În forma actuală prevăzută de Legea 279/2005 cu toate modificările și completările ulterioare, ucenicia, deși relevantă ca tip generic de intervenție, este mai puțin eficientă și eficientă datorită (1) duratei lungi a acesteia și în special (2) a obligațiilor administrative și de raportare aferente și (3) a costurilor mari ale angajatorilor, din perspectiva materialelor necesare dar și a resurselor umane implicate.

Recomandare 9. Este necesară modificarea Legii uceniciei și a normelor metodologice aferente, pentru a transforma acest instrument de politică publică într-unul eficient și eficient, în conformitate cu practica și nevoile particulare din România.

Structuri responsabile: MMFPSPV.

Termen-limită: Decembrie 2016.

Sub-tema 3. Mecanisme care influențează semnificativ situația tinerilor NEETs în diferite moduri

Concluzia 20. Din analiza celor două proiecte pilot reiese că o serie de mecanisme (pe lângă activitățile tratate mai sus) influențează semnificativ situația tinerilor NEETs, prin prisma impactului lor asupra eficacității intervențiilor implementate. Astfel, mecanismul cel mai important în acest context este cel de rambursare a cheltuielilor efectuate și solicitate la plată de către POSDRU. Acestea au determinat, la rândul lor, întâzieri în lanț în plata subvențiilor către tinerii NEETs implicați, cu un impact negativ asupra participării în activitățile proiectului. Un efect similar l-a avut și furnizarea de subvenții diferite de la proiect la proiect, care a creat un sistem de "conurență" între proiecte cofinanțate din POSDRU în aceeași zonă.

Recomandare 10. Este necesară aplicarea unei subvenții unice pentru participanți care beneficiază de servicii similare/un pachet integrat similar în cadrul proiectelor finanțate pe viitor de AP 1 a POCU.

Structuri responsabile: AM POCU.

Termen-limită: Decembrie 2016 și pe întreaga perioadă de implementare a AP 1 a POCU.

Recomandare 11. Este necesară asigurarea, de către POCU, a eficienței procesului de rambursare a cheltuielilor efectuate de către beneficiarii programului în cadrul AP 1 al acestuia.

Structuri responsabile: AM POCU.

Termen-limită: Pe întreaga perioadă de implementare a AP 1 a POCU.

Concluzia 21. Alte mecanisme care influențează situația tinerilor NEETs prin prisma impactului lor asupra eficacității intervențiilor implementate sunt de natură instituțională și partenerială. Analizele efectuate demonstrează o eficacitate sporită în județele în care a existat o colaborare între partenerii în proiect și AJOFM-ul relevant, inclusiv în ceea ce privește ucenicia, și acolo unde centrele de garanție au fost operaționalizate la nivel județean. Deși a fost mai dificil pentru partenerii ONG/privati să asigure cota de cofinanțare, eficacitatea proiectelor este influențată pozitiv de experiența și expertiza partenerilor de acest tip. Totodată, existența rețelelor de lucru la nivel local și accesul direct la angajator în calitate de asociație patronală contribuie la eficacitatea proiectelor și îmbunătățirea situației tinerilor NEETs. Sustenabilitatea din perspectivă instituțională (a centrelor) și a furnizării de servicii (deși limitată) după finalizarea proiectelor se înregistrează mai degrabă în aceste locații unde exista deja, și este menținută, o infrastructură.

Recomandarea 12. Atât din perspectiva parteneriatului și eficacității dar și a sustenabilității, este necesară asigurarea implicării SPO în proiectele implementate în cadrul AP 1 și realizarea, de către instituțiile acestuia, a activităților de înregistrare, informare și consiliere necesare.

Structuri responsabile: AM POCU, SPO.

Termen-limită: Pe întreaga perioadă de implementare a AP 1 a POCU.

Concluzia 22. Instituțiile implicate și-au întărit capacitatea pe palierul monitorizării proiectului în conformitate cu normele POSDRU, ceea ce constituie un beneficiu în perspectiva noilor proiecte și reglementări, în special în ceea ce privește colectarea datelor la nivel de participant. Nu au existat cheltuieli care, prin neeligibilitate, să afecteze negativ eficacitatea proiectului. Fondurile de tip FEDR au fost utilizate de o manieră limitată datorită existenței, în bună parte, la nivelul partenerilor în proiect a infrastructurii locale unde au fost constituite centrele.

Concluzia 23. Din perspectiva sustenabilității rezultatelor obținute, proiectele au un succes mediu. La șase luni de la finalizarea proiectului tinerii NEETs tratați și-au menținut, în mare parte, cunoștințele dobândite dar doar 35-37% dintre aceștia și-au păstrat locul de muncă peste 6 luni de la angajare.

Sub-tema 4. Costuri unitare

Concluzia 24. O comparație a costurilor unitare pe activități și indicatori înregistrate de cele 2 proiecte analizate în cadrul studiului de caz relevă diferențe în ceea ce privește cheltuielile angajate pentru a oferi servicii către grupul țintă (a se vedea tabelul de mai jos). Aceste diferențe de costuri pot fi explicate de abordarea diferită a implementării proiectelor, prezentată mai jos.

Tabel 1. Costuri unitare pe activități la nivelul proiectelor

	<i>Garanția pentru TINERi!</i>				<i>Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!</i>			
	Nr. beneficiari	Nr. ore de livrare	Cost total/persoană	Cost total/persoană/oră	Nr. beneficiari	Nr. ore de livrare	Cost total/persoană	Cost total/persoană/oră
Informare	3298	2,5	186,06	74,42	3005	2,5	142,95	57,18
Consiliere si orientare profesională	3298	4	372,12	93,03	3005	4	285,9	71,48
Formare	2515	216,5	3109,45	14,36	2.703	285,2	4137,14	14,51
Medierea muncii și prospectarea pieței muncii	373	4	1.427,65	356,91	600	4	1.584,96	396,24
Formare și consultanță pentru inițierea unei activități independente	550	80,0	1374,15	17,18	550	80,0	1051,65	13,15

Sursa: prelucrare autorilor

În ceea ce privește costurile de mediere, diferența de cost unitar/persoană/oră este mai mică de 10%, chiar dacă în cazul ambelor activități alegerea variantei de management a fost diferită, astfel:

- În cazul formării:
 - Proiectul *Garanția pentru TINERi!* a folosit în general linia bugetară de servicii externalizate, serviciile de organizare și susținere de cursuri de inițiere și calificare fiind externalizate;
 - În proiectul *Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!* a fost exploatată experiența partenerilor ca furnizori de formare, iar aceștia au organizat ei înșiși sesiunile, angajând direct formatori și realizând cheltuielile necesare;
 - În ambele cazuri cea mai mare proporție a cheltuielilor presupuse de formare derivă din plata subvențiilor către participanți.
- În cazul medierii:
 - În proiectul *Garanția pentru TINERi!* au fost organizate târguri județene de locuri de muncă;
 - În proiectul *Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!* medierea s-a realizat individual și prin transmiterea de informații permanente către grupul țintă prin intermediul grupurilor facebook.

Concluzia 25. În ceea ce privește costurile de informare și consiliere, acestea sunt cu 30% mai mari în proiectul *Garanția pentru TINERi!* față de proiectul *Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!* Această diferență poate fi explicată de principala diferență de abordare a managementului proiectului. În timp ce în cadrul proiectului din sudul țării (*Garanția pentru TINERi!*) au funcționat centre județene care au oferit informare și consiliere, în cadrul proiectului din jumătatea de nord a țării (*Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!*) au fost înființate centre regionale și caravane de informare și consiliere, care au organizat sesiuni de grup, cu o eficiență mai mare. O altă diferență notabilă se poate identifica în cazul serviciilor de formare și consiliere pentru începerea unei activități independente, unde de asemenea diferența este de

aproximativ 30%. Diferența poate fi explicată prin faptul că în acest caz, numărul de beneficiari fiind mai mic, în costul unitar se reflectă diferența de abordare în organizarea și managementul activităților.

Concluzia 26. Diferențele de costuri unitare înregistrate pe indicatori sunt explicate în mod direct de diferențele dintre indicatorii realizați de fiecare proiect, cumulate cu diferențele dintre costurile fiecărei activități pentru fiecare proiect – a se vedea tabelul de mai jos.

Tabel 2. Costuri unitare pe indicatori la nivelul proiectelor

	Garanția pentru TINeri!		Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!	
	Valoarea realizată a indicatorului	Cost unitar total - costuri directe+indirecte	Valoarea realizată a indicatorului	Cost unitar total - costuri directe+indirecte
Output				
1. Numărul șomerilor de lungă durată participanți la programe integrate	1448	10.606,13	662	21.912,98
2. Numărul șomerilor de lungă durată participanți la programe integrate, din care: femei	502	10.606,13	328	21.912,98
3. Numărul șomerilor de lungă durată participanți la programe integrate, din care: tineri	1448	8.106,22	661	22.967,81
4. Număr de persoane care au beneficiat de consiliere/ orientare - acces pe piața muncii	3774	487,78	3.005	407,43
5. Număr de participanți la instruire - acces pe piața muncii	2911	3.565,80	2.703	4.953,35
6. Număr de participanți la instruire, șomeri de lungă durată - acces pe piața muncii	1103	4.665,47	605	4.728,53
Outcome				
6. Număr de participanți la instruire care și-au găsit un loc de muncă în termen de 6 luni - acces pe piața muncii	386	26.434,13	276	48.510,53
8. Număr de persoane care au demarat o activitate independentă - acces pe piața muncii	10	82.526,09	8	33.903,46
9. Număr de participanți la instruire certificați, șomeri de lungă durată - acces pe piața muncii	1177	8.669,14	454	29.490,99
10. Număr participanți FSE - femei	1392	4.069,34	1.680	4.820,13
11. Număr participanți FSE - grupa de vârstă 15 - 24 ani	3774	3.057,30	3.005	5.052,15

Sursa: prelucrarea autorilor

Concluzia 27. În comparație cu costurile calculate la nivelul POSDRU în cazul proiectelor care au inclus în grupul țintă un număr considerabil de tineri, costurile unitare calculate pentru proiectele studiate sunt mult mai mici, cu o singură excepție, costurile formării/participant în proiectul *Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!*, unde diferența dintre costuri este de puțin peste 10% - vezi tabelul de mai jos.

Tabel 3. Costuri unitare la nivelul proiectelor în comparație cu valoarea costurilor unitare în POSDRU

	<i>Cosuturi unitare medii POSDRU</i>	<i>Costuri unitare medii POSDRU în proiecte cu peste 50% beneficiari tineri</i>	<i>Garanția pentru TINERi!</i>	<i>Investiția în tineri, investiția în viitorul nostru!</i>
Informare și consiliere	1.105	1.304	558,18	428,85
Formare	4.005	4.907	3.395,29	4.500,40
Medierea muncii și prospectarea pieței muncii	1.386	3.468	1.427,65	1.584,96
Formare și consultanță pentru inițierea unei activități independente	4.772	1.329	1.500,47	1.143,99

Sursa: prelucrarea autorilor

Așa cum se observă și din tabelul de mai sus și la nivelul general al POSDRU se înregistrează mari diferențe între costurile unitare medii pe activități în proiectele care implică tinerii în general și cele care au implicat tineri în procent de peste 50%. Prin comparație cu acestea, proiectele studiate au fost foarte eficiente, cu excepția activităților de formare și consultanță pentru inițierea unei activități independente. Trebuie însă subliniat că, această comparație se bazează pe datele prezentate de *Evaluare ad-hoc a intervenției POSDRU privind tinerii*, care a folosit o metodologie fundamental diferită pentru calcularea costurilor unitare.

Întrebarea de evaluare 3. În ce măsură mecanismele sunt sau pot fi îmbunătățite pentru perioada de programare 2014-2020?

Concluzia 28. Comparativ cu logica de intervenție a proiectelor pilot analizate și a DMI 5.1 al POSDRU, mecanismele de implementare prevăzute pentru AP 1 a POCU sunt îmbunătățite dintr-o serie de perspective:

- O primă perspectivă face referire la *finanțarea activităților de identificare a tinerilor NEETs* în cadrul AP 1 a POCU. Această abordare va facilita identificarea tinerilor NEETs de beneficiarii/partenii în proiectele POCU finanțate în timp util în vederea înregistrării la SPO, aplicării intervențiilor planificate și atingerii țintelor aferente AP 1 a programului.
- O a doua perspectivă este cea *aplicării principiului serviciilor personalizate și integrate*. După cum este dovedit în cadrul acestei evaluări, măsurile cele mai eficiente sunt cele aplicate la nivel individual (informare, consiliere și orientare individuale, mediere a muncii individuală și nu în cadrul târgurilor de forță de muncă) în directă legătură toate nevoile particulare ale tânărului NEET (a. doar informare, consiliere și orientare, b. informare, consiliere, orientare și formare, c. informare, consiliere, orientare și medierea muncii etc.) în vederea ocupării. Aplicarea acestui principiu contribuie și la sustenabilitatea rezultatelor realizate, a cunoștințelor acumulate și a locurilor de muncă obținute/create.
- O a treia perspectivă este cea a *relevanței acțiunilor propuse* de AP 1 a POCU în vederea atingerii obiectivelor propuse: aceasta păstrează ca acțiuni cheie măsurile active de ocupare informarea, orientarea și consilierea, formarea precum și prospectarea și medierea muncii, care s-au demonstrat a fi utile și eficiente pentru grupul țintă a celor 2 proiecte analizate.
- O a patra perspectivă face referire la un *sub-grup țintă vizat* în mod special de AP 1 a POCU, respectiv tinerii NEETs din mediul rural. Evaluarea de față a evidențiat numărul ridicat al acestora în cele trei regiuni unde este implementat ILMT precum și nevoile specifice, în special din

perspectiva accesului la educație/formare relevantă și a mobilității și o focusare a intervențiilor asupra acestei sub-categorii duce, în principiu, la rezultatele așteptate.

- O a cincea perspectivă face referire la *potențialii beneficiari eligibili* în cadrul AP 1 a POCU. Programul include în această categorie tipurile de entități implicate în proiectele pilot analizate care au demonstrat că, prin experiența, expertiza, infrastructura locală la dispoziție și contactul cu angajatorii livrează rezultatele așteptate (ONG-uri, entități private, patronate, sindicate).

Concluzia 29. Mecanismele care pot fi îmbunătățite se leagă în principal de *aprofundarea* logicii de intervenție a AP 1 a POCU dar și, într-o anumită măsură, de ajustarea acesteia. Aspectele de îmbunătățit pot fi luate în considerare la elaborarea ghidurilor solicitanților specifice pentru AP 1.

Un prim aspect de aprofundat în cadrul AP 1 al POCU este cel legat de instituții implicate, în calitate de partner și/sau colaborator. Din perspectiva activității de identificare a tinerilor NEETs, dar și de menținere a acestora activi în cadrul proiectului și după finalizarea acestora, LdI a AP 1 ar trebui să ia în considerare actori precum Inspectoratele Școlare Județene, școlile, primăriile și necesitatea colaborării între aceștia și beneficiarii / partenerii în proiectele finanțate. Tot din perspectivă instituțională, AP 1 în sine, deși prevede posibilitatea ca SPO să devină beneficiar, nu evidențiază suficient rolul cheie pe care această instituție ar trebui să îl joace în toate proiectele de implementat și nu ia în considerare aspecte legate de capacitatea insuficientă a acestei instituții de a se achita de acest rol cheie.

Deși AP 1 a POCU are în vedere o abordare personalizată și integrată, se focusează pe sub-grupuri țintă pentru care existența nevoilor specifice a fost demonstrată inclusiv de evaluarea de față (tinerii NEETs din mediul rural) și finanțează acțiuni relevante și eficiente pentru tinerii NEETs, aceasta ia insuficient în considerare distribuția regională/județeană diferită, particularitățile grupului țintă și a sub-categoriilor acestuia așa cum au fost ele identificate de această evaluare și astfel nu particularizează suficient intervențiile planificate. În principal, LdI a AP 1 a POCU nu a luat suficient în considerare relevanța și eficacitatea limitate a activităților care vizează antreprenoriatul, uceniciei și cursurilor de inițiere. Totodată, LdI a AP 1 a POCU nu subliniază suficient relevanța activităților de derulat, în special cele de formare pentru cererea de forță de muncă, pe lângă relevanța lor compartiv cu nevoile grupului țintă.

Percepția generală asupra intervențiilor noi planificate de AP 1 a POCU, neimplementate în cadrul celor două proiecte analizate, precum cardul profesional, evaluarea și certificarea competențelor, acordarea de subvenții de mobilitate, acordarea de subvenții de instalare este că acestea nu aduc o plus valoare semnificativă pentru grupul țintă și, în consecință, nu vor avea un impact deosebit asupra atingerii obiectivelor AP 1. Astfel, modul în care acordarea de subvenții pentru mobilitate și instalare va fi implementată reprezintă cheia succesului acestui tip de intervenție: chiar dacă cele două măsuri de asistență financiară pot avea un efect direct din perspectiva ocupării pentru tinerii care doresc/acceptă să se mute în alte zone, având în vedere că în general tinerii NEETs sunt încadrați pe salariul minim sau salarii foarte mici, este probabil ca pe termen mediu aceștia să se întoarcă în zonele în care au locuit inițial, deoarece în lipsa unui sprijin suplimentar ei nu vor putea să își susțină existența în noua locație.

Concluzia 30. Având în vedere cele menționate anterior, mecanismul optim de implementare a AP 1 a POCU conține următoarele elemente:

1. Cinci (5) tipuri mari de intervenții:

(1) intervenție de tipul celor 2 proiecte pilot analizate în cadrul acestei evaluări (cu excepția măsurilor de antreprenoriat), care să vizeze toate categoriile de tineri NEETs mai puțin cei înrolați în sau care au absolvit sistemul educațional universitar și cei pentru care reîntorcerea în educație este o opțiune mai relevantă. Include și ucenicia cu rezervele exprimate mai sus. De lansat în 2016.

(2) intervenție de tipul celor 2 proiecte pilot analizate în cadrul acestei evaluări (cu excepția măsurilor de antreprenoriat), care să vizeze tinerii NEETs înrolați în/sau au absolvit sistemul educațional universitar. Include și stagii. De lansat în 2016.

(3) intervenție de tipul celor 2 proiecte pilot analizate în cadrul acestei evaluări (cu excepția măsurilor de antreprenoriat), care să vizeze tinerii NEETs din categorii vulnerabile: tineri instituționalizați, cu părinți plecați în străinătate, romi. De lansat și implementat într-o a doua fază a programului, după implementarea unor măsuri în cadrul AP 4 și 5 ale POCU. De lansat în 2017.

Aceste tipuri de intervenții trebuie să aplice abordarea integrată și personalizată prevăzută, dovedită a fi mai eficace decât intervenții singurale. Astfel, intervențiile principale de oferit de o manieră integrată sunt:

- (1) I&C&O (realizată în parteneriat de către SPO și partenerii în proiecte pentru a fi efectuată la nivelul de detaliu necesar);
- (2) prospectare și mediere a muncii prin contact direct cu angajatorii, la fața locului, pe baza planului personal de mediere elaborat în parteneriat de către SPO și partenerii în proiecte pentru a avea nivelul de detaliu necesar);
- (3) acompaniament la locul de muncă al tinerilor NEETs angajați pe o perioadă de cel puțin 2 luni.

A patra activitate relevantă pentru o mare parte a categoriilor de tineri vizate este (4) formarea, cu respectarea recomandărilor de mai sus, în special aspectele legate de relevanță vizavi de cerințele pieței și partea practică, **ce ar trebui organizată în colaborare cu potențialul angajator**. Certificarea competențelor dobândite anterior și ucenicia organizate în măsura fezabilității acestora.

În cadrul proiectelor, trebuie asigurată o monitorizare continuă a participanților cu ajutorul cardului profesional dar și individual, până acest instrument este stabilit ca practică unitară și eficace, pentru:

1. a se furniza date referitoare la participanții care primesc o ofertă de muncă, de participare la un program de educație continuă, ucenicie sau de stagiu la încetarea calității de participant și/sau care urmează un program de educație/formare, care sunt în curs de a obține o calificare sau care au un loc de muncă, inclusiv ca independenți la încetarea calității de participant (indicatorii YEI de rezultat pe termen scurt);
2. pentru a asigura activități continue de I&C&O și P&M participanților și a-i menține cât mai mult și cât mai aproape posibil de piața de muncă.

Proiectele din această categorie ar trebui dezvoltate și implementate la nivel regional dar cu abordare județeană, cu implicarea tuturor actorilor principali: consilii județene, consilii locale, inspectoratele școlare, ADR pentru a se asigura (1) accesul la tinerii NEETs, (2) cerere de forță de muncă în cazul în care la nivel local/județean nu există angajatori. Calibrarea dimensiunii proiectului la nivel județean trebuie să țină cont de numărul de NEETs existent, după cum a fost estimat în acest studiu și în analiza de fundamentare a proiectului.

(4) intervenții care vizează angajatorii ca beneficiari eligibili și care se supun regulilor ajutorului de stat.

(5) intervenții axate pe antreprenoriat, planificate în acest moment sub forma de schemă de grant global. Cel puțin 3 scheme de grant globale ar trebui organizate, în directă legătură cu cele 3 sub-categorii de tineri NEETs cuprinse în tipurile de intervenții 1, 2 și 3, cu mențiunea că potențialul de a obține rezultate diferă de la grup la grup, la fel și intensitatea sprijinului.

Aceste 2 tipuri de intervenții ar trebui implementate prin proiecte de anvergură națională, dar competitive.

Toate tipurile de intervenții trebuie să propună măsuri specifice pentru tinerii din zona rurală și pentru tinerii NEETs de sex feminin.

2. Tip de parteneriat:

Instituțiile SPO sunt esențiale pentru implementarea eficientă, eficace și sustenabilă a proiectelor. Implicarea acestora trebuie asigurată dar proiectele trebuie să fie organizate astfel încât SPO să se poată concentra pe 2 activități cheie: înregistrarea de facto și monitorizarea tinerilor NEETs.

Ambele tipuri de parteneri implicați în implementarea proiectelor analizate au valoare adăugată specifică: ONG-urile/furnizorii de formare privați au acces mai bun la grupul țintă și, prin voluntariat, pot asigura o continuitate mai consistentă a proiectelor; asociațiile patronale au un mai bun acces la angajatori. Astfel, parteneriatul ideal pentru primele 3 tipuri de intervenții este compus din cele trei tipuri de organizații.